

PRIVATIZAREA RELIGIEI ȘI A ISTORIEI

Pr. prof. dr. Dumitru Popescu

În repetate rânduri am subliniat că una dintre mutațiile introduse de cultura secularizată în mentalitatea omului contemporan constă în dihotomia dintre public și privat. Datorită acestui fapt există tendința de a elimina religia din sfera vieții publice, pentru a o izola în sfera subiectivității private. „Trebuie să spun, arăta un bun cunoscător occidental al culturii secularizate, că dihotomia dintre domeniul public și cel privat rămâne a coordonată fundamentală a culturii apusene și moderne și dacă este vorba de o veritabilă întâlnire dintre Evanghelie și această cultură, atunci înțelegerea acestei dihotomii reprezintă o cerință de prim ordin“. Datorită privatizării, adevărul religios își pierde caracterul lui obiectiv, pentru a deveni expresia unor opinii subiective, care pierde legătura cu realitatea istorică. Valoarea uneia sau alteia dintre aceste opinii subiective nu se mai impune de la sine, în mod obiectiv, fiindcă valoarea ei vine din partea celui care o împărtășește ca atare. Privatizarea ridică religiei caracterul ei obiectiv, pentru a o transforma într-un fenomen subiectiv.

Consecința acestui fapt este deosebit de gravă, fiindcă nu se mai poate face deosebire între Bisericile Ortodoxe care au păstrat adevărul de credință creștin neschimbat, de la început și până astăzi, și multitudinea sectelor care și-au făcut apariția lor, în decursul vremii și mai ales astăzi. În această perspectivă, nu mai este suficientă egalitatea cultelor în fața legii, ci se acreditează ideea că toate cultele sunt egale între ele, dincolo de orice diferențiere obiectivă dintre ele. Nu mai contează istoria, nu mai contează succesiunea apostolică, nu mai contează Tradiția, nu mai au valoare adevărul de credință sau dogmele de credință, elaborate de sinoadele ecumenice, fiindcă nu mai contează realitatea obiectivă, ci numai opinia subiectivă a fiecărui partid. Nu este de mirare dacă într-un astfel de context subiectivist, unitatea Bisericii din primul mileniu își pierde întreaga ei semnificație. Nu mai există

un adevăr obligatoriu pentru toți, fiindcă toată lumea interpretează adevărul în mod individualist. Privatizarea dizolvă adevărul de credință obiectiv și neagă Bisericii noastre calitatea ei de a fi națională.

Chiar și religia în școală rămâne o problemă, fiindcă în cele din urmă devine o disciplină facultativă, lăsată la bunul plac al părinților. Pe de o parte, apare ca disciplină obligatorie, pe de alta, facultativă. Nu mai contează adevărul religios ca atare, pe care trebuie să-l cunoască orice elev, ci numai credința subiectivă. Se pleacă de la premisa că religia este altceva decât o disciplină științifică, fiindcă presupune credința personală. Dar se uită că și creștinismul este o realitate și un adevăr care se întrupează obiectiv în istorie și poate fi cercetat din punct de vedere științific, ca orice altă disciplină. Una este să cunoști, alta să crezi, dar nu poți crede atâta vreme cât nu cunoști adevărul religios ca atare. Mulți se lasă atrași de sectele sataniste, fiindcă nu au putut niciodată să facă comparație între adevărul creștin și aberațiile sectelor sataniste. Creștinismul nu este nici numai subiectiv și nici numai obiectiv, ci subiectiv și obiectiv, în același timp. După cum nu poate fi redus la simpla lui dimensiune științifică, creștinismul nu poate rămâne nici o simplă credință subiectivă. De dragul subiectivismului, nu se poate trece cu vederea peste caracterul obiectiv al creștinismului și al Mântuitorului Iisus Hristos, Care S-a întrupat pentru a pătrunde în istoria omului și a întregului cosmos.

Transformarea religiei într-o întreprindere pur subiectivă este produsul unei lumi care n-a cunoscut creștinismul în perioada primului mileniu de istorie creștină. Această lume nu pare să fie interesată de adevărul de credință, care rămâne mereu același, ci de fenomenele paranormale, de ezoterisme, de magie sau de superstiții populare, de origine păgână, care au caracter superficial și impresionează în mod efemer. Totul se transformă într-o confuzie pluralistă, din care dispare orice element al unității. Este vorba de un creștinism care s-a rupt de centrul lui de gravitație (subiectiv-obiectiv) dat în Dumnezeu și se pulverizează într-o sumedenie de fracțiuni religioase după multitudinea și varietatea minții umane. Dumnezeu este Unul, în timp ce oamenii sunt numeroși. Pluralismul religios la care asistăm astăzi este rezultatul unui creștinism care s-a rupt de centrul lui de gravitate existent în Dumnezeu și a devenit dependent de subiectivitatea umană.

Chiar și persoana Mântuitorului Hristos devine și ea tributară subiectivismului uman. Nu mai este important ca Hristos să rămână Același, ieri,

astăzi și mâine, ci ca fiecare să-l conceapă după pofta inimii sale, în funcție de interese personale și contextul în care se trăiește. Nu mai este important faptul istoric al Învierii lui Hristos, ca factor obiectiv, ci subiectivitatea umană, care în mod suveran se declară în favoarea Învierii lui Hristos sau împotriva ei. Ne găsim în prezența unui arbitrariu uman, care pătrunde în lumea sacralului și are ca rezultat o dezorientare și o confuzie gravă îndoctrinată în rândul lumii creștine. Creștinismul se scufundă astfel în profundă criză spirituală, fiindcă omul nu se mai simte chemat să se prefacă după chipul lui Hristos, ci să prefacă el însuși pe Hristos după propriul său chip.

Pentru creștinismul secularizat, nu mai este importantă comoara cerească, adică dragostea față de aproapele, ci comoara pământească, iubirea de sine, rapacitatea, egoismul și individualismul. Desigur, creștinismul nu se opune averii pământești dobândite pe căi cinstite, dar cere omului să nu așeze valorile materiale deasupra celor spirituale. Să caute mai întâi Împărăția lui Dumnezeu, fiindcă toate celelalte se vor adăuga lui. Dacă se așază valorile materiale înaintea celor spirituale, atunci creștinismul se transformă într-o religie pământească, în care nu se mai poate transfigura și înălța omul cu Hristos la cer, ca să se împărtășească de viața veșnică a Sfintei Treimi. După cum se vede, dihotomia dintre public și privat are consecințe fatale asupra religiei, în general și a creștinismului, în special. Ne aflăm în prezența unei situații extrem de grave fiindcă, în fața expansiunii mahomedane, creștinismul reculează mereu spiritual și moral.

Dar, iată că aceeași schemă a dihotomiei dintre public și privat se aplică și istoriei, ca știință umanistă. Ca și în domeniul religiei, nu mai contează adevărul istoric obiectiv, ci interpretarea lui subiectivă, în funcție de interesele unei modernități și ale unui globalism, care nu țin seama de valoarea și importanța neamurilor ca atare. Se caută să se justifice această mutație a lumii secularizate, făcându-se apel la existența unor manuale alternative. Dar astfel de manuale au existat și în perioada interbelică, când fiecare profesor de istorie avea libertatea să recomande elevilor săi unul sau altul din manualele existente, după preferințele personale. Unul din manualele cele mai apreciate din acea vreme era al lui Pamfil Giorgian.

Din nefericire însă, invocarea insistentă în favoarea manualelor alternative ascunde astăzi cu totul altceva. În realitate, nu este vorba de manuale alternative, ci de istorii alternative, ca și cum istoria unui popor ar putea fi interpretată după interesele unui grup sau altul, fără să se țină seama de caracterul obiectiv și științific al faptelor istorice. Se trece cu vederea peste

faptele glorioase ale lui Mircea cel Bătrân, ale lui Ștefan cel Mare sau ale lui Mihai Viteazul și se pune accentul pe întâmplări și fapte fără importanță pentru istoria unor domnitori români care au pus dragostea de neam și față de credința străbună deasupra dragostei de sine, fiindcă au fost capabili de sacrificiu personal. Dacă nu se ține seama de constantele obiective din istoria unui popor, de persoane și evenimente istorice care au avut rol determinant în istoria neamului și se amintesc doar lucruri lipsite de semnificație istorică, care țin de domeniul curiozităților, atunci istoria nu mai are caracter științific. Se pune particularul în locul faptului public și se transferă faptul public în sfera vieții particulare. Rezultatul constă în relativizarea și falsificarea istoriei neamului. Manualele pot fi variate, dar conținutul lor obiectiv trebuie să rămână constant același. Altfel, istoria se privatizează.

Nimic nu poate dăuna mai mult unui popor, pe plan intern, decât o istorie falsificată, fiindcă astfel se distruge dragostea de neam din sufletul copiilor. Nu cred că istoria Franței, Germaniei sau Angliei ar putea fi prezentată vreodată în optica „manualului alternativ“ de la noi. Singura scuză care se poate invoca într-o astfel de situație ar fi proverbul latin, potrivit căruia: „*Quod licet Jovi, non licet bovi*“. Pe plan extern, o istorie privatizată aduce pagube imense țării noastre, fiindcă face abstracție de datele istorice care atestă originea, continuitatea și unitatea neamului pe teritoriul lui străbun, tocmai într-o vreme când acestea sunt contestate cu înverșunare. Nimeni nu poate împiedica un istoric să-și prezinte propria lui concepție despre istorie. Biserica Ortodoxă n-a persecutat pe nimeni pentru convingerile lui religioase, științifice sau istorice. Dar când este vorba de manuale școlare, atunci trebuie să promovăm pe acelea care rămân credincioase adevărului istoric, dacă mai există interes pentru țara în care trăim.

Între privatizarea religiei și cea a istoriei există o strânsă legătură. Mai întâi, fiindcă poporul nostru a apărut în istorie ca popor creștin, iar religia și istoria s-au împletit așa de strâns în ființa și viața poporului nostru, chiar de la origini, încât nu pot fi despărțite decât artificial. Așa se explică, printre altele, și religiozitatea neamului nostru, într-o lume secularizată care se depărtează de Dumnezeu. Apoi, fiindcă la baza privatizării religiei sau a istoriei se află așa-zisa „axiomă carteziană“: *res cogitans si res extena*, care intră în conflict cu spiritualitatea ortodoxă, adânc ancorată în Sfânta Scriptură. Împotriva acestei tendințe care ar dori să arate că pe cât de rațional este omul, pe atât de irațională rămâne materia - de unde dominarea și exploatarea nemiloasă a naturii de către om - bisericile din nordul Moldovei contrazic fundamental

această simplificare artificială a realității. Căci aceste biserici, cu pictura lor murală, interioară și exterioară, ne arată că Dumnezeu este prezent atât în viața omului, cât și în întreaga creație, fiindcă toate lucrurile văzute și nevăzute își au centrul lor de gravitate în Dumnezeu, prin raționalitatea lor intrinsecă, dată în Hristos și Duhul Sfânt. Acesta este motivul pentru care Geneza ne spune, în mod firesc, că Duhul lui Dumnezeu se purta deasupra apelor, fiindcă *ar fi imposibil pentru om să modeleze materia, dacă materia n-ar avea structură rațională*. Marele pericol al privatizării și al secularizării constă în faptul că te obligă să părăsești lumea realităților zidite de Dumnezeu, pentru a trăi într-o lume artificială, confruntată de forțe iraționale pe care omul nu le mai poate controla. Agresivitatea, ura sau violența care se profilează tot mai amenințător la orizontul omenirii, chiar și în rândul unor copii careucid la întâmplare oameni nevinovați, sunt dovada concludentă a acestei triste realități.

Este adevărat că astăzi ne aflăm numai în prezența unor astfel de tendințe secularizante, care mai au drum lung de străbătut pentru a deveni realitate. Dar aceste tendințe, oricât ar fi ele de insistente, se vor lovi întotdeauna de Biserica neamului. Căci Biserica noastră a apărut în istorie o dată cu neamul și a rămas credincioasă neamului, pe parcursul celor două milenii de istorie comună. Biserica este chezașia identității neamului, atât ca să-i păstreze unitatea lui pe acest pământ, cât și pentru faptul că la sfârșitul veacurilor, fiecare neam va da seama înaintea lui Dumnezeu de istoria pe care a parcurs-o și de darurile pe care le-a primit din partea Creatorului.